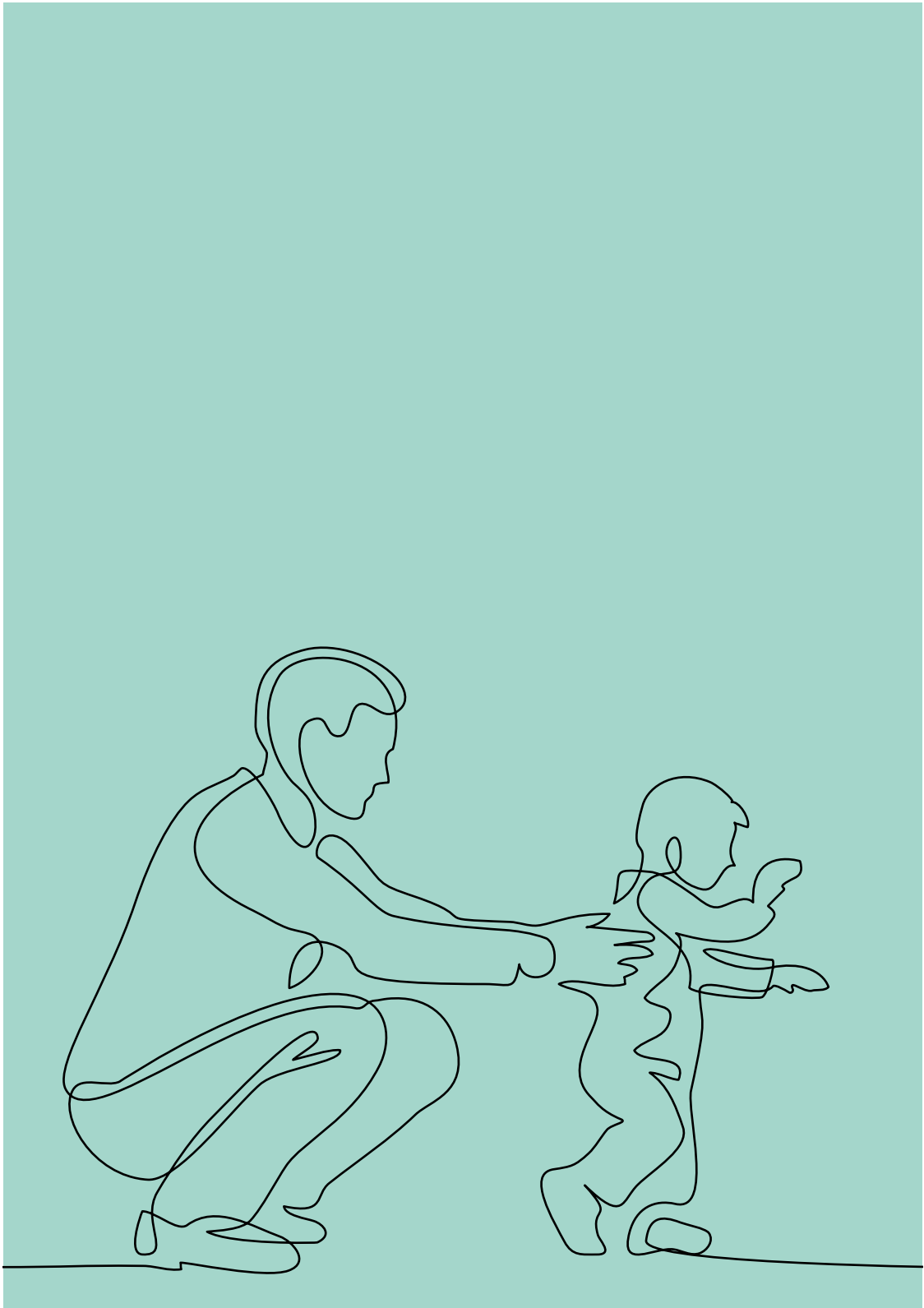

Wspieranie interpłciowego dziecka

Broszura opracowana przez IGLYO, OII Europe i EPA
Polska wersja: Kampania Przeciw Homofobii
Tłumaczenie: Marta van der Hoeven

kampania
przeciw
homofobii

Spis treści

Wprowadzenie: Czym jest interplściowość? **2**

Porady dla rodziców **4**

Częste pytania **6**

Podejmowanie decyzji dotyczących zabiegów medycznych **16**

Jak rozmawiać z dzieckiem nt. jego interplściowości **21**

Jak rozmawiać z innymi o interplściowości Waszego dziecka **26**

Pytania, które można usłyszeć od innych **24**

Rozmowy z nauczycielami, lekarzami i innymi osobami nt. interplściowości Waszego dziecka **29**

Glosariusz **38**

Przydatne linki i źródła informacji **42**

IGLYO, OII Europe i EPA **44**

Wprowadzenie

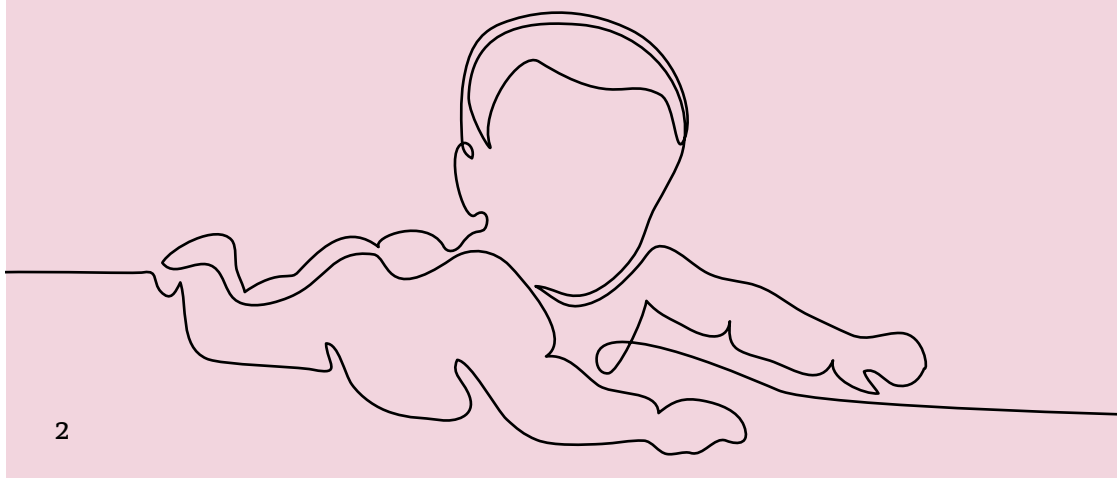
Czym jest interpłciowość?

Dziewczynka, czy chłopiec? To pytanie słyszy się na całym świecie po urodzeniu dziecka.

Większość rodziców odpowiada na to pytanie bez zastanowienia, ale dla dużej liczby rodziców odpowiedź jest bardziej złożona.

Interpłciowość to termin parasolowy stosowany do opisanie szerokiej gamy naturalnie zróżnicowanych cech płciowych. Osoby interpłciowe rodzą się z cechami płciowymi (w celu zapoznania się z definicjami, przejdź do Glosariusza na str. 38), które są jednocześnie cechami żeńskimi i męskimi bądź nie do końca żeńskimi lub męskimi bądź ani żeńskimi, ani męskimi. Ciała osób interpłciowych i ich cechy płciowe są w pełni zdrowymi, zróżnicowanymi, ludzkimi cechami płciowymi.

W przypadku niektórych osób interpłciowych, ich zróżnicowane cechy płciowe widoczne są od razu po urodzeniu, u innych stają się one widoczne w dzieciństwie, a jeszcze u innych ich ciała ujawniają interpłciowość w okresie dojrzewania lub nawet dorosłości. U niektórych różnice będą tak nieznaczne, że mogą umknąć w ogóle ich uwadze.

Zróżnicowane cechy płciowe mogą uwidocznic się na wiele sposobów. Dziecko może urodzić się z większą łechtaczką lub z mniejszym bądź inaczej ukształtowanym penisem. Czasami dziecko rodzi się z zewnętrznymi narządami płciowymi wyglądającymi na typowo żeńskie, ale okazuje się, że ma też wewnętrzne jądra, a niekiedy dziecko z zewnętrznymi narządami płciowymi wyglądającymi jak typowo męskie ma macicę lub jajniki. W niektórych przypadkach, dziewczynka nie zacznie miesiączkować lub zacznie miesiączkować chłopiec. U niektórych dzieci układ hormonalny może różnić się od układu, jakiego zwykle oczekuje się u „dziewczynki” lub „chłopca”.

Tego rodzaju zróżnicowane cechy płciowe są naturalne i występują częściej niż może się to wydawać. Szacuje się, że przynajmniej 1 na 200 osób jest interpłciowa, a niektóre źródła podają, że do 1,7 % osób posiada pewne zróżnicowanie cech płciowych.

Cechy płciowe można podzielić na pierwszorzędowe i drugorzędowe.

Pierwszorzędne cechy płciowe to wszystkie te cechy, które obecne są po urodzeniu i zaliczają się do nich chromosomy, genitalia, układy rozrodcze, gonady oraz wrażliwość na działanie hormonów i gospodarkę hormonalną.

Drugorzędne cechy płciowe to wszystkie te cechy płciowe, które uwidaczniają się w okresie dojrzewania i są to piersi, specyficzne owłosienie, miesiączkowanie, jabłko Adama, specyficzna budowa ciała, specyficzne umięśnienie i rozłożenie tkanki tłuszczowej na ciele.

Niniejsza broszura opracowana została przez organizacje IGLYO, OII Europe oraz EPA. Jej celem jest wprowadzenie do tematu, poradnictwo oraz omówienie sposobów udzielania wsparcia dziecku interpłciowemu, a także przedstawienie źródeł do poszukiwań dalszych informacji. Wszędzie, gdzie w niniejszym tekście pozwala na to kontekst, stosujemy neutralne rodzajowo słowo dziecko w pełni uznając fakt istnienia różnorodności płci.

Porady dla rodziców

Informacja, że Wasze dziecko jest inter płciowe może Was zaskoczyć, a po jej usłyszeniu możliwe jest, że odczujecie najróżniejsze emocje.

Możecie bardzo się cieszyć, że Wasze dziecko już się urodziło lub możecie martwić się o przyszłe zdrowie i dobro Waszego małego lub nastoletniego dziecka. Możecie usłyszeć, że dziecko nie jest zdrowe. Tak, jak w przypadku wszystkich dzieci i nastolatków płci męskiej i żeńskiej, małe i nastoletnie dzieci inter płciowe mogą mieć problemy ze zdrowiem, jednakże nie definiują one tego, kim one są. Przede wszystkim, to Wasze dziecko, które będzie potrzebować Waszej miłości i uwagi, będzie się z Wami śmiało, a czasami Was rozżłości. Kiedy podrośnie, będzie dokonywało własnych wyborów życiowych dotyczących tego, kim jest: inny dowód na różnorodność natury.

Poniżej podajemy pomocne sugestie dotyczące tego, jak przetworzyć informacje i przygotować się na zaoferowanie wsparcia, którego Wasze dziecko, jak każde inne dziecko, będzie od Was potrzebować.

Z Waszym dzieckiem nie dzieje się nic złego

U zdecydowanej większości osób inter płciowych, fizycznie nie dzieje się z nimi nic złego i nie ma potrzeby przeprowadzania u nich jakichkolwiek zabiegów medycznych. Jeżeli lekarz powie Wam, że konieczne jest leczenie, zapytajcie się o konsekwencje i ryzyko zdrowotne związane z przeprowadzeniem takiego zabiegu, jak i brakiem takiego zabiegu, a następnie dajcie sobie czas na podjęcie w pełni świadomej decyzji. Zawsze zasięgnijcie drugiej opinii i poszukajcie różnych informacji na ten temat we własnym zakresie.

Nikt nie zawinił

Kiedy rodzice dowiadują się, że dziecko przejawia jakąkolwiek odmienność, jedną z pierwszych myśli jest „Czy zrobiliśmy coś nie tak?” lub „Czy mogliśmy temu zapobiec?”. Posiadanie inter płciowego dziecka jest całkiem naturalną rzeczą i nie wynika z niczego, co zrobiliście lub czego zaniechaliście. I zupełnie nie jest to powodem do wstydu.

Uczucie zagubienia czy niepokoju jest w pełni naturalne

W zderzeniu z naszymi oczekiwaniami, szczególnie związanymi z tematem posiadania potomstwa, jest całkowicie zrozumiałe, że w nieprzewidzianych

przez nas sytuacjach doświadczamy wielu emocji. Informacja o tym, że Wasze dziecko jest interplciowe może spowodować, że poczujecie strach, złość, niepokój, zmartwienie, wstyd, winę, czy wszystkie te uczucia w różnym stopniu jednocześnie. Wiele z nich wywołanych jest niewiadomą i wiele z nich ustąpi w miarę zdobywania większej ilości informacji nt. interplciowości oraz w rozmowach na ten temat z innymi. Starajcie się nie tłumić Waszych uczuć nawet, jeżeli są wyzwaniem. Poszukajcie ludzi, z którymi możecie na ten temat porozmawiać i którzy mogą Was wesprzeć w takim zakresie, w jakim jest to Wam potrzebne. Poproście szpital lub lekarza rodzinnego o przedstawienie Wam opcji otrzymania wsparcia psychologicznego. Skontaktujcie się z organizacjami społecznymi/pozarządowymi w celu zasięgnięcia dalszych informacji i porad. W miarę możliwości rozmawiajcie z rodziną i przyjaciółmi. Musicie też zadbać o siebie i być w dobrej formie, aby zająć się Waszym dzieckiem.

Nie jesteście sami

Łatwo jest poczuć się jedyną osobą na świecie, która przez to przechodzi i której nikt inny nie zrozumie. A w rzeczywistości, jest coraz więcej organizacji działających na rzecz osób interplciowych, które mogą dostarczyć rzetelnych informacji i są centralą dla różnych grup wsparcia (internetowych i zwykłych), które mogą skontaktować Was z konsultantem ds. interplciowości lub z innymi rodzicami interplciowych dzieci. Rozmowa z innymi rodzicami interplciowych dzieci może dostarczyć Wam informacji, porad i wsparcia. Rozmowa z innymi jest ważnym krokiem w „ujawnieniu się” jako rodzic interplciowego dziecka. Nie miejcie poczucia, że jest to tajemnica, którą należy ukrywać, ponieważ takie podejście nie służy ani Wam, ani Waszemu dziecku. Jeżeli mieszkacie w kraju, w którym macie poczucie, że ujawnienie się może nie być bezpieczną opcją dla Was i Waszego dziecka, zachęcamy Was do skontaktowania się z organizacją Oll Europe, która może pomóc Wam w znalezieniu rodziców będących w podobnej sytuacji i z którymi możecie porozmawiać¹.

Nie musicie znać wszystkich odpowiedzi

Z czasem, kiedy zaczniecie rozmawiać z Waszym dzieckiem oraz innymi osobami w Waszym otoczeniu, możecie usłyszeć wiele pytań. Może to być dosyć przytłaczające i wywołać wrażenie, że musicie z dnia na dzień stać się ekspertami w tej dziedzinie. Nie ma w tym nic złego, jeżeli nie znacie od razu wszystkich odpowiedzi. Jednocześnie, nie uciekajcie od tematu. Im więcej dowiecie się na ten temat i im bardziej omówicie go z innymi, w tym lepszej pozycji znajdziecie się, aby wspierać Wasze dziecko, kiedy ono także zacznie zadawać pytania.

¹ W Polsce można skontaktować się z organizacją społeczną Kampania Przeciw Homofobii (<https://kph.org.pl>).

Częste pytania

Jak można dowiedzieć się, czy dziecko jest inter płciowe?

Dowiedzieć się o inter płciowości dziecka można po jego urodzeniu, w okresie jego dojrzewania lub w okresie nastoletnim i w różny sposób zależnie od sytuacji. Czasami dziecko przejawia wyraźnie zróżnicowane cechy płciowe od razu po urodzeniu, ale nie zawsze tak jest. U dziecka można też stwierdzić inter płciowość na późniejszym etapie jego życia na przykład poprzez:

- Badania krwi przeprowadzone zaraz po urodzeniu,
- Rutynowe badania lekarskie takie jak badanie usg jamy brzusznej dziecka,
- Rutynowe operacje chirurgiczne w dzieciństwie takie jak usunięcie przepukliny lub wycięcie wyrostka,
- Okres dojrzewania może u dziecka przebiegać inaczej niż u jego rówieśników,
- Czasami rodzic dowiaduje się już podczas ciąży przy okazji badań prenatalnych,
- Ludzie dowiadują się, że są osobami inter płciowymi w najróżniejszym wieku.

Moje dziecko jest inter płciowe. Co teraz?

Wszędzie w naturze istnieje różnorodność. Inter płciowość jest jednym z przejawów naturalnego zróżnicowania. Jedną z najważniejszych rzeczy jest otwartość w relacji z dzieckiem (w sposób odpowiedni do wieku dziecka) i słuchanie o wszelkich potrzebach dziecka. Oczywiście, wiąże się to z różnymi wyzwaniem pojawiającymi się po drodze. Jednym z nich jest to, że większość osób niewiele wie na temat istnienia osób inter płciowych, więc może trzeba będzie znaleźć sposób na wprowadzenie tematu i informowanie innych

o specjalnych potrzebach lub sytuacji Waszego dziecka. Na przykład, wsparcie/ doradzenie personelowi szkolnemu w sytuacjach zapobiegania dokuczaniu dziecku w przedszkolu lub szkole.

Rodzice, którzy są otwarci w odniesieniu do interplściowości ich dziecka, stwierdzają, że osoby, którym o tym mówią najczęściej chcą dowiedzieć się więcej na ten temat i chętne są do zaoferowania dziecku wsparcia. To w zasadzie Wy, jako rodzice, określcie sposób, w jaki inni będą Wasze dziecko traktować. Oswojenie się z tą myślą i nauczenie się tego, co znaczy posiadanie interplściowego dziecka może zająć Wam trochę czasu. Nie śpieszcie się. W międzyczasie możecie zostać poproszeni o podjęcie trudnych decyzji takich jak udzielenie zgody na nieodwracalne zabiegi chirurgiczne lub inne zabiegi medyczne. Pamiętajcie jednak, że jeżeli Wasze dziecko nie wymaga pilnej opieki medycznej (co bardzo rzadko ma miejsce), powinniście zasięgnąć porady z więcej niż jednego źródła i dać sobie czas na podjęcie decyzji o konkretnym postępowaniu.

Czy muszę udzielić zgody na operację przed zarejestrowaniem określonej płci mojego dziecka?

Zanim zarejestrujecie bądź po zarejestrowaniu płci Waszego dziecka lekarze, członkowie rodziny lub przyjaciele mogą doradzać Wam wyrażenie zgody na leczenie medyczne, które zmienia ciało dziecka tak, aby miało ono wygląd bardziej charakterystyczny dla typowej płci męskiej lub żeńskiej. Jednak takie chirurgiczne zabiegi „normalizujące” mogą być niezwykle traumatyczne dla osób, których dotyczą i często skutkują problemami ze zdrowiem przez całe życie. Oto niektóre często używane argumenty za dokonaniem takich zabiegów:

- Brak zabiegu chirurgicznego zwiększy ryzyko wystąpienia choroby nowotworowej
- Lepiej jest operować dziecko jak najwcześniej tak, aby nie pamiętało ono zabiegu
- Wcześniej wykonane zabiegi chirurgiczne wiążą się z mniejszym ryzykiem/ z większymi szansami powodzenia
- Zabiegi chirurgiczne zmniejszają presję społeczną i pomogą dziecku lepiej „dopasować się” do otoczenia

Zanim udzielicie zgody na jakiegokolwiek operacje lub zabiegi, ważne jest, abyście wiedzieli, że nie istnieją żadne dowody naukowe potwierdzające prawdziwość powyższych argumentów. Oznacza to, że nie zostały przeprowadzone żadne badania dowodzące pozytywnego wpływu takich operacji na dziecko lub młode osoby, które je przeszły w porównaniu do osób inter płciowych, które ich nie przeszły.

Sami zadajcie sobie pytanie, czy chcielibyście, aby Wasi rodzice podjęli decyzję dotyczącą Waszego ciała, która jest decyzją nieodwracalną, a którą można było podjąć w późniejszym okresie i z której moglibyście być niezadowoleni jako osoby dorosłe. Czy może też wolelibyście, żeby rodzice poczekali i poszukali pomocy lub pozwolili Wam na dorośnięcie do wieku, w którym sami zrozumielibyście, jak się czujecie z własnym ciałem?

**Nasz noworodek jest dzieckiem inter płciowym.
Co się najprawdopodobniej wydarzy w szpitalu?**

Gdy u Waszego nowonarodzonego dziecka stwierdzone zostaną zróżnicowane cechy płciowe, bardzo prawdopodobne jest, że Wasze doświadczenie związane z opieką okołoporodową będzie inne niż u większości rodziców:

- Możliwe, że Wasze dziecko od razu lub zaraz po urodzeniu będzie od Was zabierane w różnych momentach na pewien czas. Zawsze pytajcie, dokąd zabierane jest dziecko i dlaczego, a także kiedy zostanie z powrotem Wam oddane. Jeżeli jest to możliwe, powiedzcie, że chcecie mu towarzyszyć.

- Zamiast rutynowych kontroli lekarskich lub spotkań z pielęgniarkami bądź położnymi, z dużym prawdopodobieństwem będziecie spotykać się ze specjalistami. Wśród nich mogą na przykład być endokrynolog dziecięcy, chirurg dziecięcy lub inni specjaliści. Możecie spotykać się z nimi kolejno lub z całą grupą jednocześnie. Możliwe jest także, że w takich spotkaniach uczestniczyć będą pielęgniarki oraz inny personel szpitalny.
- Bardzo prawdopodobne jest też, że otrzymacie dużą ilość nowych informacji, które niełatwo jest zrozumieć lub będziecie proszeni o udzielenie zgody na przeprowadzenie różnych badań u dziecka. Wiele z informacji otrzymanych przez Was będzie przekazanych złożonym, medycznym językiem. Jeżeli czegoś z tego nie zrozumiecie, proście o bardziej przejrzyste wyjaśnienia i pytajcie, czy przed wydaniem zgody konieczne jest przeprowadzenie jakichkolwiek badań.
- Zespół lekarski Waszego szpitala może sugerować szereg opcji leczenia medycznego, zabiegów chirurgicznych i innych środków. Takie zabiegi obejmują gonadektomię (usunięcie jajników bądź jąder) oraz różne operacje na narządach płciowych. Odłóżcie na później wszystkie zabiegi chirurgiczne, które nie mają na celu ratowania życia i zasięgnijcie drugiej opinii.

Istnieje wiele terapii eksperymentalnych odbywających się w różnych szpitalach. W przypadku niektórych już stwierdzono występowanie niepokojących, długoterminowych skutków ubocznych szkodzących zdrowiu psychicznemu oraz rozwojowi. Obejmują one podawanie leków w fazie prenatalnej oraz ingerencje hormonalne u dzieci w drodze terapii hormonalnej podawanej w formie zastrzyków lub żel.

- Jeżeli Wasze dziecko z jakiegoś powodu zostanie od Was zabrane, proście o natychmiastowe przyniesienie go z powrotem.
- Domagajcie się, aby wszelkie badania u dziecka odbywały się w Waszej obecności i pytajcie o powody takich badań przed udzieleniem zgody na ich przeprowadzenie (jeżeli, z jakiegoś powodu, konieczne jest badanie krwi, Waszemu dziecku na pewno będzie łatwiej, aby odbyło się ono w Waszej obecności tak, abyście mogli je uspokoić).
- Jeżeli jest to możliwe, skontaktujcie się z osobą Wam bliską lub zaufaną i poproście ją o obecność przy Was. To wyczerpujący okres dla wszystkich nowych rodziców, a Wy będziecie musieli zwracać uwagę na większą ilość rzeczy

niż większość z nich. Pomoc i obecność takiej osoby przy robieniu notatek oraz wsparciu mogą być dla Was bardzo korzystne. Proście o odłożenie wszelkich rozmów do momentu przybycia takiej osoby.

- Zapiszcie lub nagrajcie jak największą ilość informacji. Nagrywanie Waszych rozmów oznacza, że nie musicie martwić się o robienie notatek, a obecnie większość telefonów ma także wbudowaną funkcję dyktafonu bądź możliwe do ściągnięcia aplikacje. W przypadku, gdy jesteście sama/sam po urodzeniu dziecka, nagrania mogą okazać się cenną alternatywą dla drugiej osoby przy referowaniu jej z pamięci informacji w późniejszym terminie.
- Zadawajcie pytania, proście o wyjaśnienia i objaśnienia. Dajcie sobie czas. Nie możecie podejmować decyzji bez zrozumienia tego, z czym macie do czynienia. Czasami zajmuje nam więcej czasu, aby przyswoić sobie pojęcia i terminologię, a Wy macie pełne prawo do tego, aby zrozumieć, o co chodzi.
- Pytajcie się o to, kiedy będziecie mogli wrócić do domu. Domowe otoczenie jest dużo lepszym środowiskiem do nawiązania więzi z Waszym noworodkiem niż oddział szpitalny. Zwykle powinniście móc wrócić do domu mniej więcej po takim samym okresie czasu, jak większość rodziców. Jeżeli jednak z jakichś powodów, w Waszym przypadku jest inaczej, pytajcie dlaczego. Jeżeli jest to spowodowane czekaniem na wyniki badań, zapytajcie, czy nadal możecie wrócić do domu i przyjść na wizytę, kiedy już będą wyniki. Bardzo konsekwentnie dopytujcie się, dlaczego nie możecie wrócić do domu.

Lekarze naciskają na podjęcie bardzo szybkiej decyzji.

Co powinniśmy robić?

Tuż po narodzinach dziecka zarówno Ciebie (jak i Twojego partnera/Twoją partnerkę) mogą przepełniać sprzeczne emocje. Poza tym, sam poród powoduje istotne zmiany poziomu hormonów, co ma wpływ na to, jak się czujemy. Same te dwa czynniki oznaczają, że nie jest to najlepszy moment na podejmowanie ważnych decyzji, a już na pewno decyzji, które w ogromny sposób wpłyną na przyszłość Waszego dziecka. W niektórych przypadkach jednakże, lekarze oferować będą jak najszybsze leczenie lub zabieg chirurgiczny. Czasami zachodzi konieczność natychmiastowego leczenia, ale takie sytuacje omówione są w kolejnym rozdziale. Podczas, gdy przeprowadzenie pewnych zabiegów medycznych jest konieczne dla zdrowia dziecka (patrz *Podjęcie decyzji w związku z zabiegami* str. 16), większość terapii opiera się raczej na czynnikach społecznych i kosmetycznych i wtedy nie powinna być racjonalizowana jedynie przez pryzmat potrzeby lekarskiej. Dotyczy to zabiegów chirurgicznych mających na celu zmianę wyglądu zewnętrznych narządów płciowych dziecka z uwagi na ich wygląd odbiegający od większości lub umożliwienie Waszemu dziecku funkcjonowania w roli przypisanej określonej np. poprzez oddawanie moczu na stojąco, jeżeli przypisana została mu płeć męska. Dotyczy to także zabiegów chirurgicznych mających na celu wytworzenie pochwy u niemowląt, którym przypisano płeć żeńską tak, aby mogły one spełniać określone role społeczne. Są to zabiegi planowe i Wasze dziecko ma prawo samo zdecydować się na takie zabiegi, kiedy będzie w odpowiednim wieku, aby podjąć taką decyzję. W międzyczasie, poszukajcie wsparcia i kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób interplciowych, ponieważ mogą one skontaktować Was z innymi rodzicami z podobnymi doświadczeniami. Pamiętajcie, że Wasze dziecko jest autonomiczną jednostką liczącą na Waszą ochronę, wsparcie i przede wszystkim, miłość. Okażcie swojemu dziecku jak najwięcej ciepłych uczuć i cieszcie się poznawaniem.

Słyszemy różne opinie nt. tego, co powinniśmy zrobić z dzieckiem.

Jak mamy wiedzieć, co jest dla niego najlepsze?

Każda sytuacja jest inna. Zawsze trzeba przedkładać dobro i zdrowie dziecka ponad wszystko inne. Ale nie zapominajcie także o dobru własnym i swojej rodzinie. Rozmawiajcie z doświadczonymi osobami, również z dorosłymi osobami interplciowymi i badajcie różne opcje. Bądźcie krytyczni wobec porad, które

skupiają się tylko na zmianie cech fizycznych Waszego dziecka. Nie pozwólcie innym zmuszać Was do podjęcia szybkiej decyzji. Większość decyzji można odłożyć chyba, że dziecko jest na tyle dojrzałe, że można je włączyć w procesy decyzyjne. Poszukajcie informacji także we własnym zakresie, kontaktujcie się z działaczami/działaczkami na rzecz osób interpcjiowych w celu uzyskania wsparcia i koncentrujcie się na poznaniu swojego pięknego, nowego dziecka.

Czy zoperowanie dziecka dopóki jest nadal niemowlęciem nie byłoby łatwiejsze dla wszystkich zainteresowanych?

Dokonanie zabiegu chirurgicznego lub innych zabiegów medycznych u dziecka dopóki nadal jest niemowlęciem może zostać Wam przedstawione jako najlepsza opcja. Jednak w takiej sytuacji ważne jest, abyście dowiedzieli się o długoterminowych następstwach takich zabiegów. Po pierwsze, ważna jest świadomość, że wszelkie zabiegi chirurgiczne pod narkozą są groźne dla życia. W szczególności, zabiegi chirurgiczne wykonywane u noworodków i małych dzieci. Po drugie, istnieje możliwość, że Wasze doskonale zdrowe dziecko interpcjiowe utraci funkcje w operowanej części ciała takiej jak cewka moczowa w trakcie normalizującego zabiegu chirurgicznego, który został przeprowadzony ze względów innych niż zagrożenie życia. Jeszcze nie istnieją żadne długoterminowe badania w zakresie rzeczywistego zachowania codziennych i przyszłych funkcji erotycznych genitaliów, które zostały poddane zabiegom chirurgicznym we wczesnym okresie życia dziecka. Wręcz przeciwnie, wiele osób interpcjiowych, które zostały poddane zabiegom chirurgicznym w dzieciństwie zgłasza drętwienie i ból (z uwagi na zbliznowacenia) oraz brak lub ograniczony zakres odczuwania w życiu dorosłym. Po trzecie, zabiegi medyczne często prowadzą do konieczności przeprowadzenia dalszych zabiegów i niekiedy skutkują koniecznością pozostania pod opieką lekarską przez całe życie. Ponadto, badania psychologiczne pokazały, że pamięć bólowa jest już rozwinięta u niemowląt, a osoby interpcjiowe poddane operacjom w okresie wczesnodziecięcym często odczuwały, że coś im zrobiono nawet, jeżeli nie mogły tego wskazać aż do późniejszego okresu życia. I ostatnim argumentem jest fakt, że operacje normalizujące nie zmieniają ciała osoby interpcjiowej tak, aby stała się ona ciałem mężczyzny lub kobiety, a jedynie zmieniają, z różnym stopniem powodzenia, jego wygląd tak, aby ciało tak funkcjonowało/wyglądało.

Jeżeli zdecydujemy się na nieudzielenie zgody na zabiegi medyczne bądź operacje, czy ciało mojego dziecka będzie funkcjonować w pełnym zakresie?

Wiele osób interpłciowych nie miało żadnych operacji ani zabiegów medycznych, a ich ciało funkcjonuje doskonale. Według nielicznych badań, które istnieją, większość osób interpłciowych, która przeszła operacje normalizujące cierpi na cały szereg problemów zdrowotnych związanych z takimi zabiegami. Jeżeli nie istnieje poważne ryzyko zdrowotne, bardzo zaleca się, aby poczekać do momentu osiągnięcia przez dziecko wieku pozwalającego mu na uczestniczenie w procesie decyzyjnym.

Jak powinniśmy zarejestrować płeć dziecka w jego akcie urodzenia?

Fakt, że żyjemy w społeczeństwie, które nadal w większości prawnie nie uznaje różnorodności ludzkiej płciowości, sprawia, że w większości krajów będziecie pod presją nadania dziecku wybranej płci zaraz po urodzeniu. Różne kraje posiadają różne uregulowania prawne dotyczące tego, czy i kiedy należy oznaczyć płeć w rejestrach urzędowych i może to się różnić od kilku dni do kilku tygodni, czy nawet miesięcy. Nie powinniście czuć się zmuszeni do określenia rodzaju płci przed końcem takiego przewidzianego okresu. W krajach, w których dostępne są jedynie opcje męska i żeńska, organizacje działające na rzecz osób interpłciowych zalecają, aby rodzice przypisali dziecku płeć, która wydaje im się najbardziej właściwa, ale jednocześnie rozumiejąc, że w miarę dorastania dziecka, może będzie musiało to ulec zmianie tak, aby pasowało to do jego tożsamości płciowej².

² W Polsce osoba upoważniona (lekarz lub położna), zaraz po narodzinach dziecka wypełnia kartę urodzenia, w której zaznacza m. in. płeć dziecka. W ciągu 21 dni od wystawienia karty urodzenia rodzice są zobowiązani do zgłoszenia dziecka w urzędzie stanu cywilnego. Ponadto według polskiego prawa rodzice muszą nadać dziecku imię pozwalające określić płeć dziecka (źródło: <https://obywatel.gov.pl/dzieci/dziecko-zglos-urodzenie-dziecka#scenariusz-w-urzedzie>)

W jakiej roli płciowej powinniśmy wychowywać nasze dziecko?

Organizacje działające na rzecz osób interplciowych zalecają, aby dzieci wychowywane były w rolach męskich lub żeńskich, ponieważ obecnie tak skonstruowane są nasze społeczeństwa. Jednocześnie, należy być świadomym faktu, że dziecko może rozwinąć płć społeczną, która różni się od wybranej przez Was płci społecznej i biologicznej. Nie ma w tym nic złego - po prostu Wasze dziecko powie Wam, kim jest, gdy podrośnie na tyle, aby wyrazić swoją własną osobowość.

Czy jest to niepełnosprawność?

Bycie osobą interplciową to forma różnorodności cielesnej. Nie jest to ani niepełnosprawność, ani długotrwały stan występowania jakichkolwiek ograniczeń fizycznych. Jednakże osoby interplciowe poddane operacjom i innym zabiegom medycznym, często mają problemy ze zdrowiem, które są kwalifikowane jako niepełnosprawności, z uwagi na takie zabiegi.

Czy powinniśmy powiedzieć dziecku, że jest interplciowe?

Tak. Osoby interplciowe, które teraz są już dorosłe i były wychowywane z poczuciem wstydu i spowijającej ten fakt tajemnicy, bardzo wyraźnie mówią o negatywnych skutkach, jakie taki wstyd i tajemnica wywarły na ich życiu osobistym, rodzinnym i ich relacjach z rodzicami lub opiekunami. Z drugiej strony, rodziny, które stworzyły kulturę otwartego rozmawiania z dzieckiem o ich zróżnicowanych cechach płciowych mówią o tym, jak pozytywnie taka otwartość wpłynęła na ich życie rodzinne i poczucie własnej wartości dziecka oraz nastolatka. Można wybierać wyjaśnienia odpowiednie dla wieku dziecka. Najważniejsze jest, aby dać dziecku znać, że jest kochane dokładnie takie, jakie jest.

Czy powinniśmy mówić innym?

Decyzja o tym, czy mówić innym jest Waszym osobistym wyborem, ale powinniście także wziąć pod uwagę to, w jaki sposób może to wpłynąć na dziecko w jego późniejszym okresie życia. Traktowanie interplciowości jako wstydlivej tajemnicy, o której w ogóle się nie rozmawia raczej nie będzie niczym dobrym dla Was i Waszego dziecka. Tak jak w przypadku mówienia o wszelkich innych osobistych sprawach, pomyślcie komu ufacie i komu warto o tym

powiedzieć. Tak naprawdę, gdy Wasze dziecko pójdzie do żłobka, przedszkola lub szkoły, będziecie musieli w pewnym zakresie ujawnić te informacje, aby upewnić się, że Wasze dziecko może otwarcie rozmawiać z innymi o byciu osobą interplciową. Może być to sporym wyzwaniem i dlatego też, zachęcamy Was do poszukiwania wsparcia i zadbania o Wasze własne emocje i zdrowie. Wielu rodziców, którzy zdecydowali się na ujawnienie takich informacji, stwierdza, że odczuło istotny pozytywny wpływ, co pozwoliło im na wychowywanie dziecka w bezpiecznym i stymulującym środowisku. Pamiętajcie, że nie musicie odpowiadać na wszystkie pytania, a szczególnie takie, które przekraczają granice prywatności.

Podejmowanie decyzji dotyczących zabiegów medycznych

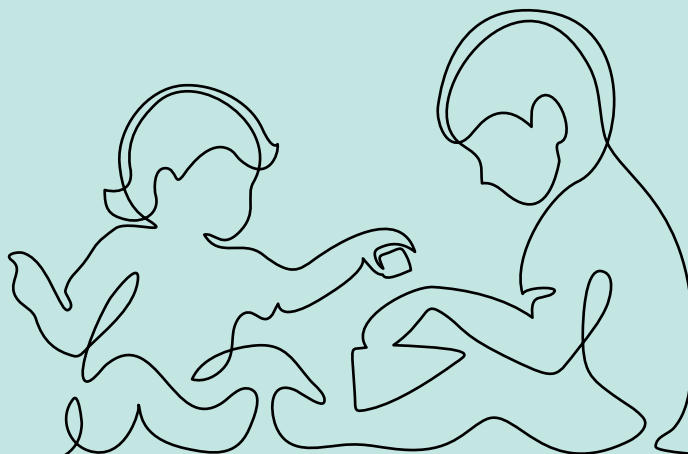
Pierwsze pytanie, które należy zadać sobie samym: Dlaczego myślę, że moje dziecko potrzebuje zabiegu medycznego?

Czy dlatego, że choruje na chorobę, która rzeczywiście zagraża jego życiu? Poniżej znajduje się kilka przykładów chorób, w przypadku których niezwłoczne leczenie lub operacja mogą być konieczne, a dalej choroby, w przypadku których niezwłoczne leczenie nie okazało się konieczne.

1. Kiedy niezwłoczne leczenie może być konieczne

Zespół utraty soli

Zespół utraty soli może wystąpić w przypadku odmiennej budowy ciała naukowo zwanej wrodzonym przerostem nadnerczy (ang. congenital adrenal hyperplasia - CAH). Dzieci, którym przypisano płeć żeńską lub męską mogą cierpieć na zespół utraty soli. Natychmiastowa interwencja farmakologiczna jest konieczna, aby zastąpić brakujące u dziecka minerały, ale po takim zabiegu u dzieci zagrożenie zwykle ustępuje przed upływem 24 godzin. Monitoring oraz leki mogą być konieczne w celu zapobiegania wystąpieniu tego typu zdarzeniom w przyszłości.

Zamknięte ujście cewki moczowej

Jeżeli dziecko urodzi się z zamkniętym ujściem cewki moczowej, mocz nie może się wydostać z ciała. W takich przypadkach, konieczna może być natychmiastowa operacja, aby zapobiec zatruciu organizmu u dziecka.

2. Kiedy natychmiastowe leczenie nie jest konieczne

Usunięcie tkanki gonadalnej

Czasami lekarze mówią rodzicom, że należy usunąć tkankę gonadalną (tkankę, z której składają się jądra oraz jajniki), aby zapobiec potencjalnemu rozwojowi nowotworu. Jednakże, odsetek osób interpłciowych, u których rozwinął się nowotwór gonadalny nigdy nie został właściwie zweryfikowany, ponieważ operacje usunięcia gonad u dzieci interpłciowych wykonywane były jako zabieg standardowy przez całe dekady. Mówiąc inaczej, jest zbyt mało osób interpłciowych, którym nie usunięto operacyjnie gonad, aby dowieść istnienia takiego ryzyka. Dla porównania, ryzyko wystąpienia raka piersi nie oznacza, że lekarze zalecają wszystkim kobietom poddawanie się standardowo zabiegom mastektomii, a raczej przeprowadzanie rutynowych badań kontrolnych w celu monitorowania wystąpienia oznak ewentualnej choroby nowotworowej. Usunięcie dziecku jajników czy jąder pozbawia je także możliwości naturalnego przejścia okresu dojrzewania. Jeżeli gonady zostaną usunięte u dziecka, będzie ono musiało przejść hormonalną terapię zastępczą w celu wywołania dojrzewania. Oznacza to regularne wizyty u lekarza przez cały okres nastoletniości dziecka. Z różnych powodów, niektóre młode osoby nie przestrzegają stosowania leczenia hormonalnego, co może prowadzić do dalszych komplikacji. Hormony mają kluczowe znaczenie dla rozwoju zdrowego kośćca i ich nieprzyjmowanie po zabiegu gonadektomii niesie ze sobą wysokie ryzyko wystąpienia osteopenii lub osteoporozy - chorób, przy których kości stają się bardzo kruche. Wiele dorosłych osób interpłciowych, w tym niektóre nastolatki, zgłaszają przypadki osteopenii i osteoporozy.

Operacje narządów płciowych

Wszyscy mamy pewne oczekiwania dotyczące wyglądu kobiecych i męskich narządów płciowych, ale rzadko mamy okazję zobaczyć w jak szerokim zakresie mogą się one od siebie różnić. W większości naszych społeczeństw, nauczono nas, że narządy płciowe powinny być zakryte, więc nasze wrażenia ograniczone

są do tego, co zobaczyliśmy w podręcznikach biologii lub różnych środkach masowego przekazu. Narządy płciowe u niemowląt i dzieci interpłciowych często poddawane są operacjom i kosmetycznie zmieniane. Zwykle podawane powody takich operacji obejmują chęć umożliwienia przyszłej osobie dorosłej:

- Lepszego dopasowania do społeczeństwa i dorastania w roli męskiej lub żeńskiej
- Posiadania zdrowego życia seksualnego poprzez posiadanie narządów płciowych, które funkcjonują zgodnie z oczekiwaniami społecznymi,
- Reprodukcji i założenia rodziny.

Niektóre osoby interpłciowe poddawane są zabiegom chirurgicznym lub innym zabiegom medycznym mającym na celu zagwarantowanie im możliwości zajścia w ciążę lub prokreacji. Wiele z osób poddanych takim zabiegom w dzieciństwie w późniejszym wieku zgłasza, że psychicznie i fizycznie odczuwa naruszenie nietykności cielesnej nawet w stopniu porównywalnym do przemocy seksualnej. Zgłaszają one również, że takie leczenie zniszczyło w nich jakiegokolwiek pragnienie odbywania stosunków seksualnych w życiu dorosłym. Niektórzy lekarze podnoszą głosy sprzeciwu wobec zabiegów medycznych przeprowadzanych w dzieciństwie czysto z medycznego punktu widzenia dowodząc, że fizyczne wyniki są zdecydowanie lepsze, gdy ciało jest bardziej dojrzałe i kiedy pacjent z własnej woli chce przeprowadzenia u siebie takiego zabiegu.

Wnioski

W bardzo niewielkiej liczbie przypadków operacje mogą być kluczowe i nie można ich odsunąć w czasie, jednak wiele operacji, które nie mają na celu ratowania życia może zostać Wam przedstawionych właśnie jako konieczne. Upewnijcie się, że macie możliwie jak najwięcej informacji i czasu na podjęcie decyzji zanim zgodzicie się na jakiegokolwiek zabieg medyczny. Większość osób i organizacji działających na rzecz osób interpłciowych bardzo zdecydowanie zaleca, aby nie przeprowadzać żadnych operacji normalizujących ani takich, które nie mają na celu ratowania życia i zdrowia przed osiągnięciem przez dziecko wieku pozwalającego na samodzielnie podjęcie świadomej decyzji. Po osiągnięciu przez dziecko takiego wieku, może ono zdecydować, że chce się poddać pewnym

zabiegom medycznym. Jednak jest to zupełnie inna sytuacja niż ta, w której dowiaduje się ono o przeprowadzonych, bez jego zgody, zabiegach już w okresie wczesnodziecięcym.

Lekarze często mówią rodzicom, że brak operacji normalizujących lub nieokreślenie ściśle płci społecznej dziecka będzie prowadzić do problemów psychologicznych u dziecka. Nie istnieją żadne dowody na to, że tak się rzeczywiście dzieje. Coraz większa liczba osób interplciowych, która nie została poddana zabiegom medycznym zabiera publicznie głos wskazując, że operacje nie są konieczne i że prowadzą one zdrowe i szczęśliwe życie. Niestety, szkody psychologiczne związane z przejściem niepożądanych i często bolesnych zabiegów w młodym wieku są także szeroko udokumentowane przez osoby interplciowe, które poddane zostały takim zabiegom.

Jeżeli lekarze mówią Wam, że operacja lub innego rodzaju zabieg medyczny jest konieczny, poproście ich o:

- Szczegółowe wyjaśnienie Wam tego, co musi się odbyć i dlaczego,
- Nakreślenie ryzyka związanego zarówno z podjęciem, jak i niepodjęciem działania na takim etapie,
- Wskazanie Wam źródeł, z których możecie uzyskać więcej informacji.

Po wizycie u lekarza, który zaleca zabieg medyczny:

- Skontaktujcie się z organizacją działającą na rzecz osób interplciowych lub zgrupą rodziców dzieci interplciowych w celu zasięgnięcia porady, otrzymania informacji i wsparcia,
- Poszukajcie pomocy w znalezieniu lekarza, który może wydać drugą opinię,
- Poszukajcie informacji na własną rękę, przejrzyjcie swoje notatki i upewnijcie się, że w pełni rozumiecie wszystko, co zostało powiedziane w trakcie wizyty u lekarza.

Jeżeli Wasze dziecko lub Wy sami zdecydujecie, że zabieg medyczny jest konieczny:

- Poproście lekarza o szczegółowe wyjaśnienie tego, co się odbędzie,
- Zapytajcie lekarza, czy konieczne będzie przeprowadzenie kolejnych zabiegów medycznych i poproście o przedstawienie Wam ryzyka z nimi związanego,
- Zapytajcie się lekarza o formy pomocy psychologicznej i wsparcia dostępne Wam i Waszemu dziecku, jeżeli są Wam potrzebne
- Zasięgnijcie porady, poszukajcie informacji i wsparcia ze strony organizacji działających na rzecz osób interplciowych.

Rodzina, która przeniosła się do Europy z Ameryki Środkowej, opisała następującą sytuację. Kiedy urodziło się ich dziecko, penis ich dziecka był krótszy niż zwykle u chłopców. Lekarz zabrał ojca na stronę i przekazał mu, jego zdaniem, złe wieści. Powiedział także ojcu, że dziecko może cierpieć na zaburzenia płci i że wkrótce przedstawiona zostanie rodzicom bardziej szczegółowa diagnoza. Zakładając, że w całej tej sprawie ojca najbardziej dotknie wygląd części ciała związanej z męskością jego dziecka, próbował on także przedstawić ojcu pocieszające rozwiązanie mówiąc, że jeżeli rodzice sobie tego życzą, można dalej zmniejszyć operacyjnie narządy płciowe tak, aby dziecko wychowywać w roli dziewczynki. Reakcja ojca była zgoła odmienna niż oczekiwana przez lekarza. Ojciec zaczął krzyknąć na lekarza zabraniając mu podejmowania jakichkolwiek dalszych działań i wyjaśniając, że wszyscy członkowie jego rodziny mają penisy takiej wielkości od pokoleń i że wszyscy dorośli zawarli związki małżeńskie i prowadzą szczęśliwe życie.

Jak rozmawiać z dzieckiem nt. jego interplściowości

Ważne jest dbanie o to, aby Wasze dziecko nie czuło się w jakikolwiek sposób inne bądź martwiło się tym, że jest interplściowe. Jednocześnie unikanie z nim w ogóle rozmów na ten temat może okazać się równie problematyczne.

Jak i kiedy rozmawiać z dzieckiem

Pomimo tego, że unikanie tematu do momentu, gdy dziecko będzie starsze może wydawać się "bezpieczniejszą" opcją, trzymanie tych informacji w tajemnicy przed dzieckiem, gdy dorasta może prowadzić do znacznie większego szoku, kiedy w końcu dziecko się o swojej interplściowości dowie.

- Postarajcie się odpowiadać na wszystkie pytania, które mogą się pojawić w sposób dostosowany do wieku dziecka tak, aby Wasze dziecko było przygotowane na wszystkie nowe informacje, które pozna.
- Nie musicie objaśniać dziecku terminologii medycznej od wczesnego wieku, ale możecie stopniowo wprowadzać pewne pojęcia różnorodności mówiąc mu np., że nie wszystkie dziewczynki są różne, ale każda jest wyjątkowa,
- Przygotujcie dziecko na wyzwania i trudności napotymane po drodze, ale zapewnijcie je, że zawsze będziecie je wspierać i że w tym wszystkim jesteście razem
- W trudnych okresach przypominajcie dziecku, że dorastając wszyscy stawiają czoła różnym wyzwaniom i niepokojom.
- Pamiętajcie, że Wasze dziecko dorośnie i stanie się pewnego dnia w pełni niezależne i że będzie musiało znać wszystkie fakty od samego początku, aby móc podejmować własne decyzje w późniejszym życiu.
- Pamiętajcie także, że szczerść pomoże Wam rozwinąć zdrową relację z dzieckiem nawet w trakcie stanowiącego największe wyzwanie okresu nastoletniego i po nim. Moment, w którym Wasze dziecko zda sobie sprawę z tego, że było przez Was oszukiwane może zniszczyć relacje między Wami i Waszym dzieckiem i doprowadzić do poważnych problemów w rodzinie.

Dla wielu młodych osób interplciowych moment, gdy dowiadują się, że najbliższe im osoby kłamały jest bardzo traumatyczny i może prowadzić do długotrwałych problemów z zaufaniem. Dzieci mają prawo i zasługują na to, aby poznać prawdę o sobie.

Minimalizowanie poczucia winy i radzenie sobie z nim

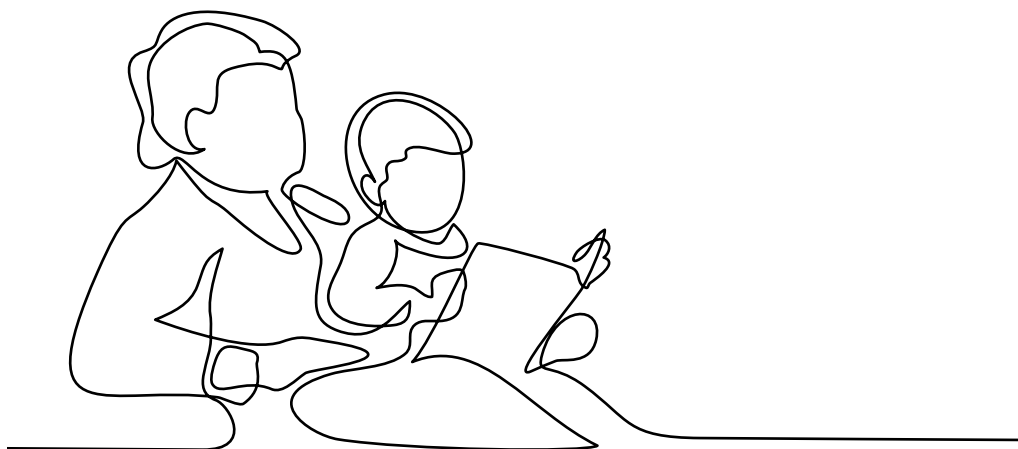
- Pomimo tego, że możecie chcieć zaplanować sposób, w jaki Wy i Wasze dziecko powiecie innym osobom o jego interplciowości (patrz *Jak rozmawiać z innymi o interplciowości swojego dziecka*, str. 26), uważajcie, aby nie zmienić tego w tajemnicę. Jeżeli Wasze dziecko myśli, że jest to coś, co trzeba ukrywać przed innymi, może to prowadzić do poczucia, że coś jest z nim nie tak lub jest w nim coś wstydliwego.
- Poinformujcie dziecko o wszystkich faktach dotyczących jego ciała w sposób jak najbardziej pozytywny wyjaśniając, że każdy jest inny i że ludzie mogą być zdrowi i szczęśliwi bez konieczności wpasowania się w ściśle określone kategorie.
- Próbujcie nie podkreślać, że bycie osobą interplciową jest rzadkie lub niespotykane, ponieważ może to prowadzić do poczucia osamotnienia.
- Pomyślcie o doświadczeniach lub sytuacjach, które mogą być inne dla Waszego dziecka i pomyślcie jak je z nim omówić we wspierający sposób.
- Jeżeli Wasze dziecko zdecyduje się na otwartość w odniesieniu do swojej interplciowości, wspierajcie je. Jeżeli nie chce tego robić, dajcie mu odczuć, że też wspieracie taką decyzję.
- Nie przyjmujcie za pewnik tożsamości Waszego dziecka ani nie mówcie mu, jaka ona będzie. Jak ma to miejsce w przypadku innych dzieci, ich tożsamość płciowa i orientacja seksualna może być inna od tej, której oczekujecie;
- Wiele osób nie jest świadomych zróżnicowania istniejącego w naszych społeczeństwach, nie mówiąc już o istnieniu osób interplciowych. Warto jest przygotować dziecko na taką sytuację i jest do tego wiele narzędzi pomocniczych. Najważniejszą rzeczą jest budowanie pewności siebie i sprawienie, że dziecko czuje się swobodnie w swoim ciele, a nawet czuje się poniekąd z niego dumne. Ważne jest także, aby Wasze dziecko wiedziało, że ma

rodziców, którzy kochają je dokładnie takim, jakim jest i którzy będą je zawsze wspierać.

Podjęcie decyzji

- Pomimo tego, że może Wam się wydawać, że podjęcie decyzji i działań jak najwcześniej będzie lepsze dla Waszego dziecka na dłuższą metę, doświadczenia wielu osób interakcyjnych pokazują, że lepsze rozwiązanie to coś zupełnie przeciwnego. Wstrzymanie się z decyzją do momentu osiągnięcia przez Wasze dziecko wieku, w którym będzie ono samo mogło podjąć własne decyzje bądź być włączone w ten proces wiąże się z większym prawdopodobieństwem lepszego rezultatu. Dzieci zaczynają wyrażać swoje opinie w wieku około dwóch lat, więc powinno się je włączyć w proces podejmowania decyzji najwcześniej, jak to jest z ich strony możliwe.
- Upewnijcie się, że lekarze nie przytłaczają Was ani Waszego dziecka. Zwykle możecie się tak czuć z uwagi na terminologię medyczną, którą się posługują, poczucie, że są oni ekspertami w tej sytuacji lub fakt nieposiadania przez Was wystarczającej ilości informacji. Jeżeli jest to możliwe, zabierzcie na wizyty lekarskie ze sobą przyjaciela lub członka rodziny, którym wszyscy ufacie i uważacie, że umie Wam pomóc przy omówieniu możliwości i podjęciu decyzji.
- Omówcie wszelkie możliwości z Waszym dzieckiem pozostawiając operację jako opcję ostateczną (chyba, że w grę wchodzi niezwrócić następnego zdrowotne).

- Przekazujcie wszystkie informacje dotyczące ryzyka i możliwych rezultatów w sposób dostosowany do wieku dziecka.
- Udostępnijcie Waszemu dziecku jego własną dokumentację medyczną. Ma ono prawo ją poznać.
- Odpowiedzcie na wszystkie jego pytania. Zbadajcie temat i zachęcajcie je do zapoznania się z tematem także we własnym zakresie. Nauczcie się i swoje dziecko tego, jak dobrze badać temat - jak identyfikować ważne informacje i unikać dezinformacji.
- Zapewnijcie dziecko, że jest ono jedyną osobą, która najlepiej wie, jak się czuje w odniesieniu do własnego życia i swojego ciała, ale też, że otrzyma wsparcie i pomoc, jeżeli będzie ich potrzebować.
- Włączcie dziecko w rozmowy z lekarzami. Zachęcajcie je do zadawania pytań i do krytycznego podejścia do porad i informacji.
- Zachęcajcie dziecko do kontrolowania wszelkich badań lub zabiegów medycznych oraz rozwijajcie świadomość dziecka, że do wszystkiego na każdym etapie potrzebna jest jego zgoda. Poznajcie sami i nauczcie dziecko praw pacjenta.
- W odniesieniu do badań medycznych, upewnijcie się, że osoby, które je przeprowadzają wiedzą, że Wasze dziecko jest interaktywne.
- Jeżeli Wasze dziecko nie jest starsze i nie prosi Was o wyjście z gabinetu, zawsze powinniście być obecni przy wszystkich badaniach medycznych, których Wasze dziecko może potrzebować.
- Dajcie swojemu dziecku czas i przestrzeń, aby mogło przygotować się na zdarzenia takie jak badania lekarskie, które mogą być dla niego niezwykle stresujące i aby mogło sobie z nimi poradzić.
- Ogólnie zaufajcie dziecku - jest ono bardziej zdolne do podjęcia odpowiedzialnych decyzji niż może się Wam wydawać.

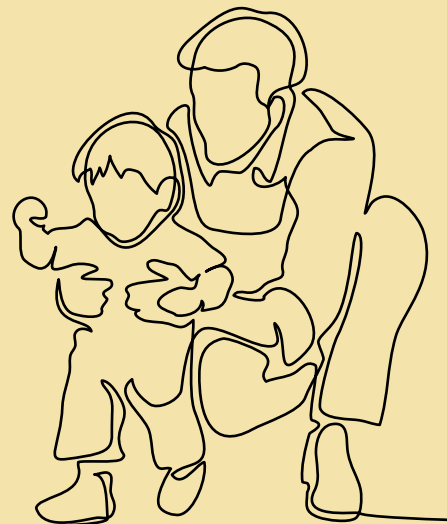
Wsparcie

- Pamiętajcie, że nie jesteście sami i że zarówno Wy, jak i Wasze dziecko możecie, na różnych etapach, potrzebować dodatkowego wsparcia ze strony innych osób;
- Poinformujcie dziecko, że istnieją różne dostępne mu opcje wsparcia, w tym grupy dla osób interplciowych, poradnictwo i terapia oraz, że przyjmowanie pomocy, gdy jest ona potrzebna nie jest oznaką słabości, ale pozytywnym krokiem w kierunku zadbania o swoją psychikę
- Zachęcajcie dziecko do poszukiwania i przystąpienia do grup wsparcia, jeżeli tego chce. Dajcie mu znać, że dzielenie się doświadczeniami oraz historiami o życiu z innymi osobami interplciowymi jest jednym z najlepszych sposobów na pomoc w uświadomieniu sobie możliwych następstw własnych decyzji oraz na znalezienie bezpiecznego miejsca do odkrywania i badania tego, co oznacza bycie osobą interplciową. Młode osoby korzystające z mediów społecznościowych mogą zostać skierowane do internetowych grup wsparcia. Zanim jednak Wasze dziecko przystąpi do jakiegokolwiek grupy wsparcia, sami poszukajcie informacji na jej temat, aby upewnić się, że jest ona zatwierdzona przez organizacje działające na rzecz osób interplciowych;
- W Waszej roli rodzica lub opiekuna będą momenty, gdy sami będziecie także potrzebowali dodatkowego wsparcia. Pomimo tego, że w Waszej okolicy może nie być żadnej konkretnej grupy dla rodziców dzieci interplciowych, poszukajcie właściwych grup rodziców lub dołączcie do grupy internetowej.

Jak rozmawiać z innymi o interplściowości waszego dziecka

Zgoda

Dzieci zaczynają wyrażać własne opinie ok. 2-go roku życia, dlatego też powinniście włączyć dziecko w proces decyzyjny możliwie najwcześniej, gdy jest ono do tego zdolne. Zapytajcie je, jak się czuje, gdy rozmawia się o jego interplściowości z innymi osobami. Przypominajcie mu, że nie ma się czego wstydzić oraz, że chcecie być pewni, że kiedy poczuje się gotowe, aby powiedzieć innym, będzie rozumiało jakiego rodzaju reakcji może oczekiwać i jak sobie z nimi radzić. Ważne jest także, aby uzgodnić, kto jeszcze może mówić innym, komu można powiedzieć i w jaki sposób. Wszystkie informacje osobiste dotyczące Waszego dziecka lub nastolatka powinny być ujawniane ostrożnie i zawsze tak, aby dziecko czuło, że ma kontrolę nad tym, kto i kiedy się o nich dowiaduje. Przydatne jest także omówienie terminologii i języka, aby ustalić jakich słów używać i jak ten temat objaśniany jest innym osobom. Zauważcie także, że Wasze dziecko może myśleć zupełnie inaczej o swojej interplściowości na różnych etapach swojego życia i że do takiej rozmowy trzeba wracać zawsze przy przekraczaniu istotnych kamieni milowych (rozpoczęcie nowej szkoły, przeniesienie się do nowego sąsiedztwa/miasta, dołączenie do nowej grupy/klubu).

Bądźcie dumni

W rozmowach z innymi o Waszym interplciowym dziecku, nie mówcie o tym jak o wielkiej tajemnicy lub czymś, czego należy się wstydzić. Pomimo, że możecie doświadczyć negatywnych bądź niezręcznych reakcji ze strony innych, im bardziej jesteście w stanie pokazać, że nic złego w tym nie ma, tym bardziej inni zdadzą sobie sprawę z tego, że to ich własne postrzeganie tematu lub brak wiedzy w temacie jest problemem.

Im bardziej rodzice dzieci interplciowych są otwarci i dumni, tym bardziej zwiększa się świadomość i zrozumienie tematu w naszym społeczeństwie, na czym wszyscy zyskujemy.

Bądźcie cierpliwi

Temat interplciowości może być czymś nowym dla innych osób i mogą go początkowo nie rozumieć. Wyjaśnijcie bez pośpiechu co to znaczy być osobą interplciową. Wyjaśnijcie, że jest to zjawisko dosyć powszednie i całkowicie naturalne. Bądźcie przygotowani na niezręczne lub niewłaściwe reakcje i pytania oraz starajcie się odpowiadać spokojnie i pozytywnie. Większość osób nie chce wyrządzić nikomu żadnej krzywdy, ale jest niepewna tego, jak reagować z uwagi na brak świadomości. Posługujcie się prostą terminologią i łatwym do zrozumienia językiem. Jednocześnie, nie jesteście wyłącznie odpowiedzialni za edukowanie innych. Jeżeli ktoś zadaje zbyt wiele pytań, powiedzcie mu, że sami nadal się uczycie, ale że możecie podać im źródła informacji, jeżeli są nadal zainteresowani tematem.

Rozmawianie z innymi członkami rodziny

Jeżeli macie inne dzieci ważne jest, aby porozmawiać z nimi o tym, co znaczy bycie osobą interplciową. Poprzez ogólne rozmowy o różnicach i różnorodności można stopniowo wprowadzić pojęcie interplciowości. Oprócz uczenia Waszego interplciowego dziecka jak konstruktywnie odpowiadać na agresywne zachowanie i naśmiewanie się oraz dokuczanie, ważne jest nauczenie rodzeństwa tego samego, ponieważ ono też może tego doświadczać ze względu na powiązanie. W przypadku starszych członków rodziny nie zakładajcie, że rozmowa z nimi na pewno będzie trudniejsza. Na przykład, można wykorzystać wartości

takie jak traktowanie innych z szacunkiem bądź akceptowanie tego, co przynosi nam życie, aby dotrzeć do osób o bardziej tradycyjnych przekonaniach. Nawet, jeżeli doświadczacie ze strony członka rodziny niechęci do zaakceptowania Waszego interplciowego dziecka lub rozmawiania o nim, dajcie takiej osobie czas i poproście innych członków rodziny, którzy wykazują większą akceptację o pomoc w rozmowie z nią. Zachęcajcie ich, aby dowiedzieli się, co oznacza interplciowość z lektury artykułów, oglądania filmów dokumentalnych bądź słuchania osobistych historii. Im więcej wiedzą na ten temat, tym bardziej prawdopodobne, że staną się bardziej akceptujący i wspierający.

Bądźcie sojusznikami

Jeżeli Waszemu dziecku nie przeszkadza tego typu postępowanie, starajcie się zwiększać świadomość innych w temacie osób interplciowych wszędzie, gdzie możecie. Szukajcie okazji, aby rozpocząć rozmowę na temat interplciowości z różnymi grupami osób lub publikujcie przydatne artykuły lub własne historie w używanych przez Was mediach społecznościowych. Gdy inni mówią coś niezgodnego z prawdą lub obraźliwego o osobach interplciowych, próbujcie grzecznie i w przyjazny, ale stanowczy sposób poprawić ich. Inną możliwością jest dołączenie do organizacji działającej na rzecz osób interplciowych bądź wspieranie jej, aby pomóc zwiększyć widzialność takich osób w społeczeństwie i działać na rzecz zdobywania przez nie praw.

Pytania, które można usłyszeć od innych

Czy Wasze niemowlę/dziecko to chłopiec czy dziewczynka?

Wasza odpowiedź na to pytanie zależy będzie od tego, w jaki sposób wychowujecie swoje dziecko. Jeżeli wychowujecie je jako dziewczynkę lub chłopca, możecie po prostu tak powiedzieć. Jeżeli dobrze znacie osobę pytającą lub czujecie się swobodnie, aby to zrobić, możecie odpowiedzieć, że Wasze dziecko jest interpłciowe i że wychowujecie je jako dziewczynkę lub chłopca. Jeżeli w takim momencie wychowujecie Wasze dziecko w sposób nieokreślający jego płci społecznej, możecie odpowiedzieć, że wychowujecie je w sposób neutralny płciowo.

Czy coś poszło nie tak?

Nie, wszystko jest jak najbardziej naturalne. Zdarza się to przynajmniej w 1 na 200 przypadków, a niektóre źródła podają nawet, że do 1,7 % dzieci może posiadać cechy płciowe w jakimś stopniu zróżnicowane. Po prostu nie mówi się o tym otwarcie w społeczeństwie.

Czy to znaczy, że Wasze dziecko jest hermafrodytą?

Nie, hermafrodyta posiada pełne zestawy zarówno męskich, jak i żeńskich narządów płciowych i u ludzi nie jest to możliwe. Ludzie mają po prostu zróżnicowane cechy płciowe, które nie spełniają medycznych standardów przypisanych typowo męskiemu lub żeńskiemu ciałom.

Czy to rodzaj niepełnosprawności/zaburzenia?

Interpłciowość to po prostu jedna z wielorakich cech występująca u ludzi, nie różni się niczym od odmian kolorów włosów lub wzrostu. Staje się ona niepełnosprawnością jedynie wtedy, gdy osoby interpłciowe są traktowane inaczej i nie dostają takich samych szans, jakie dostają inne osoby.

Jak wyglądają narządy płciowe Waszego dziecka?

Sugestia dla osób nieznanym: nie wydaje Ci się, że to dosyć dziwne pytanie? Raczej nie zadaje się pytań o wygląd czyichś narządów płciowych. Nawet najmniejsze dzieci mają prawo do prywatności.

Sugestia dla członków rodziny: Wyglądają w pełni ok.

Jaki to będzie miało wpływ na dorastanie Waszego dziecka?

Wiele dzieci interpłciowych będzie dorastać bez żadnej konieczności przejścia jakichkolwiek zabiegów medycznych ani wsparcia ze strony specjalistów, o ile otoczone są osobami, które je kochają i w pełni akceptują. Bycie w jakikolwiek sposób innym zwykle związane jest z większym ryzykiem doświadczenia dręczenia lub dyskryminacji, dlatego główną kwestią jest zapewnienie większego zrozumienia i akceptacji dla osób interpłciowych na wszystkich polach życia dziecka.

Czy będzie to miało wpływ na to, kto będzie im się w przyszłości podobać?

Nie ma żadnego powiązania pomiędzy cechami płciowymi oraz orientacją seksualną, dlatego też osoby interpłciowe mogą być lesbijkami, gejami, osobami heteroseksualnymi czy biseksualnymi bądź mieć dowolną inną orientację seksualną.

Osoby interpłciowe i tożsamość płciowa

Wiele osób interpłciowych identyfikuje się jako kobiety lub mężczyźni i często też zgadza się z przypisanym im po urodzeniu rodzajem płci. Czasami osoby interpłciowe, którym wybrano płeć po urodzeniu, mogą z wiekiem zdać sobie sprawę z tego, że jednak nie jest to ich płeć. Oznacza to, że prawdopodobnie będą chciały zmienić imię i swój wygląd zewnętrzny, aby lepiej dostosować się do swojej tożsamości płciowej. Inne osoby mogą nie identyfikować się w ogóle jako kobiety lub mężczyźni (płeć niebinarna) i wyrażać zarówno oba aspekty, jak i żaden z aspektów tego, co tradycyjnie uważane jest za cechy męskie lub żeńskie. Dwie osoby interpłciowe o takich samych cechach płciowych mogą mieć różną tożsamość płciową.

Rozmowy z nauczycielami, lekarzami i innymi osobami nt. Interpłciowości waszego dziecka

W różnych momentach życia Waszego dziecka będziecie musieli zdecydować, które osoby pojawiające się w życiu Waszego dziecka w charakterze zawodowym będą musiały wiedzieć o jego interpłciowości i jak z nimi o tym rozmawiać.

Ważne jest, aby włączyć dziecko w proces decyzyjny, gdy tylko będzie to możliwe. Nawet bardzo małe dzieci mogą już wyraźnie zaznaczać swoje preferencje i opinie, jeżeli prosi się je o to we właściwy sposób. Pomimo tego, że Wasze dziecko nie będzie w stanie poradzić sobie ze wszystkimi aspektami podejmowania decyzji, gdy jest jeszcze małe, ważne jest, aby zaczęło radzić sobie z tymi aspektami, z którymi jest w stanie sobie poradzić możliwie najszybciej. Doda im to wiary w siebie i silniejszego poczucia kontroli nad własnym życiem. W tym rozdziale znajdziecie pewne wskazówki i porady dotyczące planowania i przeprowadzania rozmów z nauczycielami, lekarzami oraz innymi osobami dorosłymi pojawiającymi się zawodowo w życiu Waszego dziecka.

1. Lekarze i personel medyczny

Pierwszymi osobami, które ze względu na swój zawód będą miały kontakt z Wami i Waszym dzieckiem będą najprawdopodobniej lekarze oraz personel medyczny. Podejmowanie decyzji w sprawie zabiegów lekarskich zostało już omówione (patrz str. 16), dlatego też poniższy tekst poświęcony jest regularnym wizytom kontrolnym u lekarza i innym spotkaniom z lekarzami.

- Przy wyborze lekarza dla Waszego dziecka sprawdźcie, czy taki lekarz wie coś nt. osób interpłciowych lub czy przynajmniej jest otwarty na zdobywanie takiej wiedzy. Upewnijcie się, że sami dobrze się czujecie z takim lekarzem zanim zabierzecie dziecko do rejestracji i na spotkanie z nim. Jeżeli Wasze dziecko jest starsze, zachęcajcie je, aby uczestniczyło w procesie wyboru lekarza

pozwalając mu na podjęcie decyzji, czy dany lekarz będzie dla niego właściwy;

- Przygotujcie przed wizytą listę pytań i róbcie notatki podczas wizyty, żeby móc sobie wszystko łatwo przypomnieć. Można też nagrać rozmowę za pozwoleniem lekarza i wtedy zawsze do niej wrócić i ponownie posłuchać, aby lepiej zrozumieć punkty, które Wam umknęły podczas wizyty. Jeżeli nie jest to możliwe, poproście lekarza o zapisanie wszelkich nie do końca jasnych słów, terminologii, czy fraz;
- Zawsze zapytajcie się Waszego dziecka, czy chce, abyście byli obecni w gabinecie podczas jego wizyty u lekarza. Zwykle rodzice są obecni chyba, że zostaną wyraźnie poproszeni przez dziecko o wyjście z gabinetu. Wyjaśnijcie, że jest to wybór dziecka;
- Zapytajcie lekarza skąd możecie uzyskać więcej informacji nt. szczególnej biologii Waszego dziecka. Podajcie lekarzowi źródła, które już sami znaleźliście;
- Zróbcie kopie dokumentacji medycznej Waszego dziecka: dokumenty i wyniki badań lekarskich;
- Bądźcie przy dziecku i dołóżcie starań, aby zapobiec wykonywaniu niepotrzebnych badań lekarskich lub odbywaniu niepotrzebnych wizyt u lekarzy, którzy wcale nie muszą badać Waszego dziecka.

Jeżeli personel medyczny zaleca jakiegokolwiek rodzaju operację, poproście o wyjaśnienie, czy jest ona konieczna dla zdrowia fizycznego Waszego dziecka, czy też ma charakter "kosmetyczny". Nie przyjmujcie wymijających odpowiedzi typu "tak będzie lepiej", zawsze proście o przejrzyste informacje. Nagrajcie lub zanotujcie je. Zawsze poszukajcie drugiej opinii, postarajcie się skontaktować z organizacjami działającymi na rzecz osób interplciowych oraz rodzicami dzieci interplciowych.

2. Nauczyciele i personel szkolny

Młodsze dzieci

Rozmowy z personelem szkolnym mogą okazać się zupełnie niepotrzebne. Zależy to od dziecka i Waszej sytuacji osobistej. Jeżeli Wasze dziecko jest otwarte na rozmowy o swojej interplściowości i prawdopodobnie wspomni o tym w szkole, najlepiej będzie wcześniej porozmawiać z nauczycielem i dyrektorem przedszkola, żłobka lub szkoły. Powinniście sprawdzić, co takie osoby wiedzą nt. interplściowości (i bądźcie raczej przygotowani, że trzeba będzie wskazać im informacje na ten temat, omówić możliwe scenariusze i ustalić, jak najlepiej będzie się nimi zająć). Jeżeli Wasze dziecko raczej nie poświęca za dużo uwagi swojej interplściowości i w związku z tym, rzadko o tym mówi lub nigdy o tym nie wspomina, być może na tym etapie nie trzeba informować szkoły.

Jeżeli Wasze dziecko musi przyjmować leki lub potrzebuje specjalnych warunków do przebijania się lub korzystania z toalety, w takim wypadku należy uzgodnić plany radzenia sobie z takimi wymaganiami z personelem szkolnym. Przypomnijcie personelowi szkolnemu, że Wasze dziecko ma prawo do prywatności i że ujawnione informacje są poufne i mogą zostać przekazane jedynie osobom, które muszą je znać. Poszukajcie informacji dotyczących przepisów i zaleceń obowiązujących w Waszym rejonie.

Starsze dzieci

Przed rozpoczęciem szkoły średniej lub studiów porozmawiajcie z Waszym dzieckiem na temat sposobu, w jaki chciałoby ono zająć się taką sytuacją. Zachęćcie je do zastanowienia się nad wadami i zaletami różnych podejść do tematu oraz niektórymi ich konsekwencjami tak, aby mogło ono podjąć świadomą decyzję. Jeżeli dziecko zdecyduje, że najlepszym planem jest spotkanie ze szkołą lub instytucją przed rozpoczęciem tam nauki, zachęcajcie Wasze dziecko do uczestniczenia w takim spotkaniu i wspierajcie je tak, aby przejęło inicjatywę w takich rozmowach planując, co chce powiedzieć i przygotowując się na wszelkie pytania, które najprawdopodobniej zostaną zadane.

Dobrze jest dowiedzieć się, czy szkoła wdrożyła politykę przeciwdziałania

zastraszaniu i dręczeniu i jak zajmuje się takimi przypadkami. Warto jest także zapytać o wsparcie dla uczniów oraz dostępną uczniom opiekę lub grupy pomocowe.

Jeżeli Wasze dziecko chce otwarcie mówić o swojej interplściowości, omówcie różne sposoby rozpoczynania takiego tematu z personelem i ustalcie w jaki sposób personel może wspierać w tym Wasze dziecko tak, aby czuło się ono bezpiecznie i dobrze. Zastanówcie się z personelem nad sposobami sprawdzania w dyskretny sposób, czy Wasze dziecko nie doświadcza jakichkolwiek negatywnych konsekwencji otwartego informowania o swojej interplściowości. Jeżeli Wasze dziecko nie chce ujawniać takich informacji o sobie bądź ograniczyć krąg osób o tym poinformowanych do zaledwie kilku najbardziej zaufanych, omówcie jak to ograniczyć i potencjalne sytuacje, w których osoby niepowołane przypadkowo uzyskują takie informacje.

3. Inne osoby pojawiające się w życiu Waszego dziecka z racji wykonywanego przez nie zawodu

Innymi osobami, które mogą w jakiś sposób uczestniczyć w życiu Waszego dziecka mogą być pracownicy socjalni, osoby pracujące z młodzieżą, trenerzy sportowi, osoby duchowne lub psychologowie. Ujawnienie informacji o interplściowości Waszego dziecka w takich przypadkach zwykle odbywa się w ten sam sposób jak ujawnienie ich nauczycielom. Weźcie pod uwagę ilość czasu jaką Wasze dziecko spędza z taką osobą i kontekst takiego kontaktu. Zwykle nie jest konieczne omawianie interplściowości Waszego dziecka z większością wyżej wymienionych osób chyba, że Wasze dziecko najprawdopodobniej wywoła rozmowę na ten temat lub samo chce im powiedzieć. Poza tym, jedynym innym powodem, gdy omówienie tego tematu będzie konieczne jest sytuacja, w której Wasze dziecko ma jakiegokolwiek określone wymagania, jak np. oddzielna przebieralnia.

Jeżeli Wasze dziecko musi spotykać się z psychologiem lub innym specjalistą z zakresu zdrowia psychicznego, doradzamy omówienie tego z taką osobą i Waszym dzieckiem przed pierwszą wizytą. Nie wszyscy specjaliści z zakresu zdrowia psychicznego posiadają wiedzę nt. interplściowości i mogą potrzebować informacji bądź wskazówek dotyczących tego, jak podejść do tematu. W trakcie takiej rozmowy, zwracajcie uwagę na reakcje takiej osoby. Większość specjalistów chętnie uczy się nowych rzeczy, ale jeżeli taka osoba reaguje w sposób, który sprawia, że jesteście niepewni, porozmawiajcie z nią o tym i poproście o zapewnienie Was albo poszukajcie innego specjalisty. Także zwracajcie szczególną uwagę na odczucia Waszego dziecka dotyczące specjalistów, z którymi ma ono kontakt. Dzieci zwykle potrafią wyrazić swoje zdanie, jeżeli chcą się z kimś widywać lub nie, nawet w bardzo młodym wieku.

Jeżeli Wasze dziecko związane jest z religią, możecie chcieć omówić ten temat z osobą duchowną z Waszego kręgu. To ponownie zależy od Waszej sytuacji osobistej i tego, w jaki sposób angażujecie się w kwestie swojej wiary. Możecie chcieć poszukać wsparcia u osoby duchownej przewodzącej Waszej kongregacji lub Wasze dziecko może chcieć poinformować zaufaną mu osobę.

4. Wnioski

W zależności od wieku i dojrzałości emocjonalnej Waszego dziecka, powinniście próbować włączyć je we wszystkie tego typu rozmowy. Małe dzieci nie są jeszcze raczej na etapie, gdy w pełni mogą uczestniczyć w danej rozmowie, ale dobrze jest je włączać od najwcześniejszego okresu, aby umożliwić im decydowanie o ilości własnego wkładu w taką rozmowę. Jeżeli nie interesuje je uczestnictwo w rozmowie lub czuje się nieswojo bądź wstydzi się, poinformujcie je, co powiecie i sprawdźcie, czy zadowolone jest z tego, jak zamierzacie je reprezentować. Nie zakładajcie także, że tylko dlatego, że dziecko nie chce uczestniczyć w jednej z rozmów, nie zmieni się to z czasem. Zawsze dajcie mu możliwość uczestnictwa bez nacisków, aby to robiło.

Glosariusz

Chromosomy

Struktura przypominająca nić i składająca się z kwasów nukleinowych oraz białek, która znajduje się w większości żywych komórek, a także przenosi informacje genetyczne w formie genów.

Ujawnienie

Czynność udzielenia innej osobie bardzo osobistych informacji na swój temat, takich jak bycie osobą interplciową.

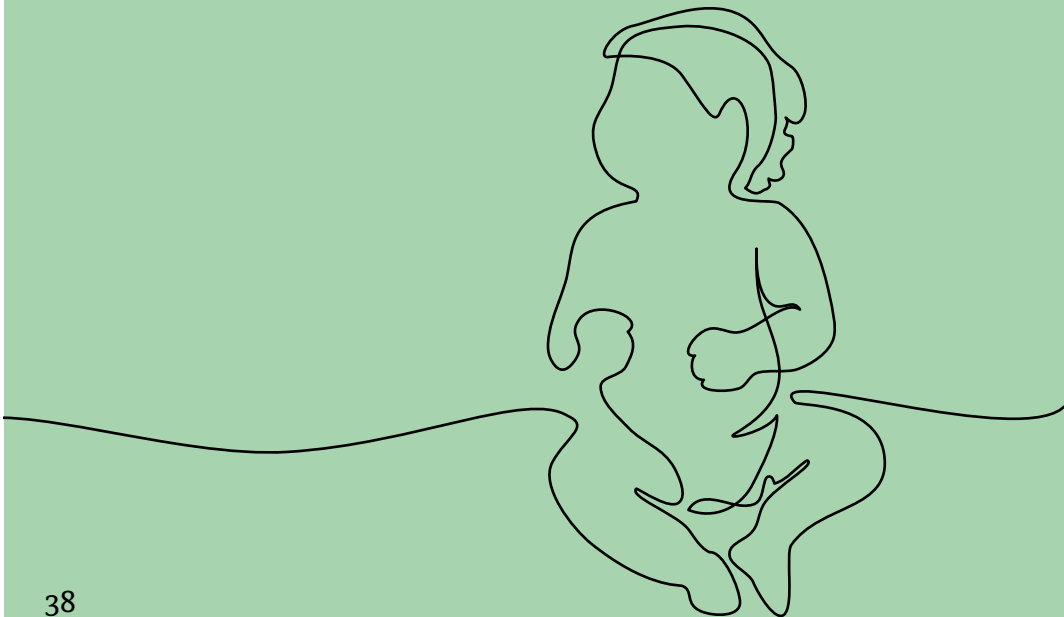
DSD (*ang. Differences of Sex Development / Disorders of Sex Development*)

ZRP (**Zróżnicowany Rozwój Płciowy / Zaburzenia Rozwoju Płciowego**)

Termin Zaburzenia Rozwoju Płciowego -ZRP (*ang. DSD*) został wprowadzony do użycia w 2006 roku i od tego czasu służy lekarzom do odnoszenia się do ciał o zróżnicowanych cechach płciowych. Niektóre osoby interplciowe posługują się taką terminologią w odniesieniu do samych siebie. Coraz większa liczba osób interplciowych uważa jednak, że termin ten ma charakter pejoratywny i woli posługiwać się terminem interplciowość.

Diadyczne

Złożone z dwóch części lub dwóch elementów, binarne.

Płeć społeczno-kulturowa (ang. gender)

Odnosi się do pojęcia społecznego, które nakłada na ludzi oczekiwania kulturowe oraz społeczne w oparciu o przypisaną im płeć biologiczną.

Wyrażenie płci społeczno-kulturowej

Odnosi się do pokazania innym swojej tożsamości płciowej przez np., ubiór, mowę lub zachowanie. Wyrażanie płci społecznej przez kogoś może odpowiadać lub nie odpowiadać jego/jej tożsamości płciowej bądź płci społecznej mu/jej przypisanej po urodzeniu.

Tożsamość płciowa

Odnosi się do stanu, w jaki każda osoba odczuwa swoje wewnętrzne i osobiste doświadczenie płci społecznej, które może być zgodne lub nie z płcią biologiczną przypisaną jej po urodzeniu, w tym, odczucia dotyczące własnego ciała (co może obejmować, między innymi, medyczną, chirurgiczną lub inną modyfikację wyglądu zewnętrznego lub funkcji ciała) oraz inne wyrażenia płci społecznej obejmujące ubiór, mowę i zachowanie.

U niektórych osób ich tożsamość płciowa wykracza poza binarność płci oraz związane z tym normy.

Genitalia

Narządy płciowe.

Gonady

Jądra, jajniki lub gonady o utkaniu mieszanym jajnikowo-jądrowym.

Hermafrodyta / obojniactwo / obojniak

Przestarzałe określenie używane do opisu osób interpłciowych. Obecnie uważa się je za obraźliwe.

Interpłciowość

Termin dotyczący szerokiej gamy cech i wariantów fizycznych leżących pomiędzy stereotypowymi pojęciami mężczyzny oraz kobiety. Osoby interpłciowe rodzą się z fizycznymi, hormonalnymi bądź genetycznymi cechami płciowymi, które nie są całkowicie żeńskie ani całkowicie męskie, bądź są połączeniem cech żeńskich i męskich albo nie są żadną z takich cech. Istnieje wiele form interpłciowości; jest

to bardziej kontinuum lub termin parasolowy niż pojedyncza kategoria.

Z tego też powodu osoby działające na rzecz osób interpłciowych często wolą posługiwać się terminem zróżnicowane cechy płciowe (np., gdy mówi się o podstawach ochrony przed dyskryminacją). Nie istnieje jeden statyczny stan zwany „statusem interpłciowym” i dlatego posługiwanie się terminem zróżnicowane cechy płciowe odzwierciedla fakt, że interpłciowość to doświadczenie cielesne i tylko jedna z części tożsamości danej osoby.

LGBTQI

Skrót oznaczający lesbijki, gejów, osoby biseksualne, transpłciowe, queer (nieheteronormatywne) oraz interpłciowe.

Niebinarne

Termin używany do opisanie osób, których tożsamość płciowa wykracza poza tradycyjne kategorie przynależne mężczyznom i kobietom lub usytuowana jest gdzieś indziej pomiędzy nimi.

Płeć biologiczna

Połączenie fizycznych cech ciała człowieka, w tym: chromosomów, hormonów, wewnętrznych i zewnętrznych narządów płciowych, a także drugorzędowych cech płciowych. W większości krajów jest ona nadal ograniczona do binarnego podziału jej na żeńskie i męskie cechy płciowe, co może wykluczać osoby interpłciowe

Cechy płciowe/zróżnicowane cechy płciowe

Cechy płciowe to pojęcie odnoszące się do pierwszorzędowych cech płciowych człowieka takich jak chromosomy, anatomia, gospodarka hormonalna oraz narządy rozrodcze bądź do drugorzędowych cech płciowych człowieka, które uwidaczniają się w okresie dojrzewania takich jak: piersi, owłosienie twarzy i łonowe, jabłko Adama, specyficzne umięśnienie, specyficzna budowa ciała i rozłożenie tkanki tłuszczowej na ciele.

Termin zróżnicowane cechy płciowe postrzegany jest przez wielu aktywistów/ wiele aktywistek jako termin bardziej właściwy niż „interpłciowość”, ponieważ odnosi się do całego kontinuum możliwych cech, a nie do ogólnego, jednorodnego statusu lub doświadczenia interpłciowości.

Orientacja seksualna

Odnosi się do zdolności każdego człowieka do wykazania trwałego pociągu romantycznego, emocjonalnego oraz seksualnego do osób płci przeciwnej lub tej samej bądź do więcej niż jednej płci.

Trans

To integracyjny termin parasolowy odnoszący się do osób, których tożsamość płciowa, czy też sposób wyrażenia płci różni się od płci biologicznej/społecznej przypisanej im po urodzeniu.

Termin ten może obejmować, między innymi, osoby, które identyfikują się jako osoby transseksualne, transpłciowe, transwestyci, osoby androgyniczne, wielopłciowe, nieheteronormatywne, nieokreślające płci, różnorodnej płci, nieodnajdujące się w binarnym systemie płci bądź przy użyciu dowolnej innej tożsamości płciowej lub wyrażenia płci, które nie spełnia społecznych i kulturowych oczekiwań przypisanych tożsamości płciowej.

Osoby interpłciowe mogą, ale nie muszą, identyfikować się jako osoby trans, gdy odrzucają płeć biologiczną przypisaną im po urodzeniu.

Wiele z powyższych definicji zostało zaczerpniętych z internetowego glosariusza opracowanego przez ILGA Europe.

Przydatne linki I źródła informacji

Europejskie organizacje działające na rzecz osób interpłciowych

OII Europe

www.oii europe.org
www.intervisibility.eu

Young & Intersex

www.facebook.com/Youngandintersex

Europejskie organizacje LGBTQI

IGLYO

www.iglyo.com

ILGA Europe

www.ilga-europe.org

Transgender Europe (TGEU)

www.tgeu.org

Europejskie organizacje zrzeszające rodziców

EPA

www.euparents.eu

European Association for Children in Hospital

www.each-for-sick-children.org

Przydatne źródła informacji i artykuły

Standing Up for the Human Rights of Intersex People (Obrona praw człowieka osób interpłciowych)

www.goo.gl/NQmPSa

www.goo.gl/fs3pXU

Promoting the human rights of an eliminating discrimination against intersex people, resolution of the Parliamentary assembly of the Council of Europe (Promowanie praw człowieka w rezolucji zgromadzenia parlamentarnego Rady Europy w sprawie eliminacji dyskryminacji względem osób interpłciowych)

www.goo.gl/wZHFgW

Council of Europe Paper: Human Rights and Intersex People (Artykuł Rady Europy: Prawa człowieka, a osoby interpłciowe)

www.goo.gl/gc6QdN

Council of Europe: Resolution on Children's Rights to Physical Integrity (Rada Europy: Rezolucja w sprawie praw dziecka do nietykalności cielesnej)

www.goo.gl/XDjjxs

United Nations Convention on the Rights of the Child (Konwencja ONZ w sprawie praw dziecka)

www.goo.gl/SAAouz

Universal Declaration of Human Rights (Powszechna Deklaracja Praw Człowieka)

www.goo.gl/zwnieT

EACH Charter (Europejska Karta Praw Dziecka w Szpitalu)

www.goo.gl/QJ4SGe

Krótką charakterystyka organizacji

IGLYO

www.iglyo.com

IGLYO – The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer & Intersex (LGBTQI) Youth & Student Organisation to największa sieć LGBTQI dla młodzieży i studentów na całym świecie zrzeszająca ponad 90 organizacji członkowskich w ponad 40 krajach europejskich.

Cele statutowe IGLYO obejmują:

- kształtowanie młodych aktywistów/aktywistek
- zwiększenie widzialności i podkreślenie różnorodności tożsamości młodych osób LGBTQI
- praca na rzecz zmiany systemów edukacyjnych tak, aby stały się one bezpieczne dla wszystkich i niewykluczające nikogo
- opracowanie i utrzymanie zaangażowanej i dobrze połączonej sieci organizacji członkowskich

IGLYO osiąga swoje cele statutowe poprzez rozbudowany program szkoleń i wydarzeń międzynarodowych, internetowe budowanie zdolności, reprezentację i uczestnictwo młodzieży, cyfrowe opowieści i kampanie, a także nasz projekt edukacji niewykluczającej osób LGBTQI.

IGLYO aisbl jest organizacją pozarządową zarejestrowaną w Belgii (No. D'entreprise: 808808665).

OII Europe

www.oii europe.org

OII Europe (Organisation Intersex International Europe) jest organizacją parasolową zrzeszającą organizacje działające na rzecz osób interpłciowych w oparciu o europejskie prawa człowieka we wszystkich krajach rejonu Rady Europy. OII Europe została założona w Międzynarodowym Dniu Praw Człowieka, 10 grudnia, podczas Drugiego Forum Osób Interpłciowych w Sztokholmie w 2012 roku.

OII Europe jest autonomicznym podmiotem stowarzyszonym OII (Organisation Internationale des Intersexués), zdecentralizowanej światowej sieci organizacji działających na rzecz osób interpłciowych, która została założona w 2003 roku

i działa poprzez swoje grupy krajowe w każdym rejonie świata

Cele statutowe OII Europe obejmują:

- Wdrożenie pełni praw człowieka, praw do nietykalności cielesnej oraz samookreślenia dla osób interpłciowych
- Prawny zakaz przeprowadzania terapii medycznych i psychologicznych bez zgody osoby zainteresowanej; lekarze ani inni specjaliści nie powinni przeprowadzać żadnego leczenia mającego na celu modyfikację cech płciowych, które może zostać odłożone w czasie do momentu, gdy osoba, która ma być leczona jest w stanie udzielić świadomej zgody
- Promocja samoświadomości, widzialności oraz uznania osób interpłciowych
- Pełna ochrona prawna przed dyskryminacją i przyjęcie zróżnicowanych cech płciowych jako podstawy ochronnej
- Edukowanie społeczeństwa w kwestiach interpłciowości z perspektywy praw człowieka

EPA

www.euparents.eu

EPA skupia stowarzyszenia zrzeszające rodziców w Europie, które razem reprezentują ponad 150 milionów rodziców. EPA partnersko współpracuje mając na celu zarówno reprezentowanie rodziców, jak i udzielenie im stanowczego głosu w opracowaniu polityki i decyzji edukacyjnych na poziomie europejskim. Na polu edukacji EPA stara się promować aktywne uczestnictwo rodziców i uznanie ich centralnej roli jako osób głównie odpowiedzialnych za edukację swoich dzieci.

- EPA wspiera uczestnictwo i współpracę rodziców w wielu edukacyjnych aspektach poprzez:
- Zbieranie i rozprowadzanie informacji w drodze publikacji EPA, w tym, biuletynów, sprawozdań seminaryjnych, strony internetowej EPA, forów dyskusyjnych.
- Podkreślanie innowacji we współpracy edukacyjnej oraz szerzenie informacji nt. interesujących i innowacyjnych praktyk edukacyjnych.
- Promowanie bieżącego wsparcia i szkolenia rodziców.
- Wspieranie badań na wszystkich polach związanych z uczestnictwem rodziców w środowisku edukacyjnym.
- Współpracę z różnymi organizacjami partnerskimi na szerokim polu edukacji.

Inne broszury oraz informacje o dostępnym wsparciu możesz odnaleźć na stronie **Fundacji Interakcja**

www.interakcja.org.pl

Fundacja Interakcja powstała, aby współtworzyć świat, w którym osoby interpłciowe/osoby ze zróżnicowanymi cechami płciowymi czują się w pełni akceptowane, bezpieczne, ich prawa są szanowane, mają dostęp do informacji i wsparcia oraz adekwatnej opieki medycznej.

Wizją Fundacji Interakcja jest absolutne poszanowanie praw człowieka osób interpłciowych / osób ze zróżnicowanymi cechami płciowymi w Polsce, zapewnienie im całkowitej równości społecznej oraz brak dyskryminacji w jakichkolwiek obszarach życia, szczególnie w kwestii poszanowania autonomii cielesnej, tożsamości i ekspresji płciowej.

kampania
przeciw
homofobii

FUNDACJA
interakcja

Sfinansowane przez

Government of
the Netherlands

Niniejszy przewodnik został wyprodukowany przy wsparciu finansowym holenderskiego Ministerstwa Edukacji, Kultury i Nauki oraz unijnego programu REC na lata 2014-2020. Za treść niniejszej publikacji odpowiedzialność ponoszą organizacje IGLYO, OII Europe oraz EPA i nie powinna ona w żaden sposób być brana za odzwierciedlającą opinie holenderskiego Ministerstwa ani Komisji Europejskiej.